

OSHQOZON YARASINING KLINIK VA PATOLOGIK BELGILARI VA UNI OLDINI OLIISH CHORA TADBIRLARI.

Choriyeva Zulfiya Yusupovna

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali Anatomiya va klinik anatomiya kafedrası: Anatomiya fani katta o'qituvchisi: choriyevazulfiya014@gmail.com

Aminova Mohinur Normurod qizi

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 1-son Davolash fakulteti
2-bosqich talabasi: aminovamohinur133@gmail.com

Shukurova Barchinoy Abdulhofiz qizi

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 2-son Davolash fakulteti 2-bosqich talabasi: barchinoyshukurova018@gmail.com

ANNOTATSIYA

Bugungi kunga kelib oshqozon yarasi kasalligi yoshu qarini ham ayamayapti. Ya'ni bu kasallik insonning noto'g'ri ovqatlanishi yuzasida kelib chiqadi. Oshqozon yarasi bu o'zi nima, u qanday paydo bo'ladi, uni oldini olish choralari qanday, qanday qilib davolasa bo'ladi. Bu savollarga javob va davo choralari ushbu maqoladan topasiz.

***Kalit so'zlar:** Oshqozon yarasi, Paydo bo'lishi, Rivojlanishi, Oldini olish choralari, Profilaktikasi, Davolash usullari.*

Mavzuning maqsadi: Oshqozon yara kasalliklarini tarqalishini oldini olish va uni davolash usullarini ishlab chiqish.

Mavzuning asosiy qismi: Oshqozon yarasi qanday paydo bo'ladi? Oshqozon shilliq qavatiga doimo ikki agressiv omil: xlorid kislota va fermentlar ta'sir qilib turadi.

Bu moddalar oshqozonga tushgan ovqat mahsulotlarini hazm qilishda ishtirok etadi. Ushbu moddalar shilliq qavatni zararlamasligi uchun ximoya mexanizmi sifatida shilliq qavatda maxsus shilliq ajralib turadi, uning tarkibi bikarbonatlardan iborat.

Agressiv faktorlarning ortiqcha ajralib chiqishi hamda himoya funksiyasining pasayishi shilliq qavatning zaralanishiga olib keladi. Avvaliga eroziya, so'ngra yara paydo bo'ladi. Oshqozondagi kislotali shira o'n ikki barmoq ichakka o'tadi va yallig'lanish jarayoni boshlanadi (duodenit), sekin asta eroziya hamda yara ham rivojlanadi. Kasallik kelib chiqishida eng kata rolni *Helicobacter pylori* egallaydi.

Yara kasalligining surunkali ko'rinishida kasallik belgilarining vaqti vaqti bilan huruj qilishi hamda remissiya davrlari farqlanadi. Huruj odatda jismoniy va ruhiy zo'riqishdan keyin, dieta buzilganda hamda zararli odatlar ta'siri natijasida yuzaga chiqadi. Kasallik ko'pincha erkaklarda uchraydi. Bundan tashqari yara kasalligi o'rta yoshli odamlarda uchrashi, kasallikning ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni keltirib chiqarishini alohida ta'kidlab o'tish zarur.

Ayrim dori preparatlarini uzoq muddat qabul qilish. Ayniqsa nosteroid yallig'lanishga qarshi vositalarni qabul qilish shilliq qavat devorini zararlantirishiga olib keladi.

Yuqoridagi sabablardan tashqari kasallikning rivojlanishida stress, jismoniy zo'riqish, spirtli ichimliklari ichish, tamaki mahsulotlarini chekish, ovqatlanish ratsionida doimiy achchiq, o'tkir, qovurilgan, dudlangan mahsulotlarning bo'lishi hamda ovqatlanish ratsionining buzilishi ham muhim ahamiyat kasb etadi.

OSHQOZON YARASI KASALLIGIDA KUZATILADIGAN BELGILAR

Kasallikning klinik belgilari odatda tipik ko'rinishda paydo bo'ladi va kasallikni tashxislashda qiyinchilik tug'dirmaydi. Asosiy klinik belgilardan biri bu – og'riq hisoblanadi. Yara kasalliklarida og'riq odatda qorin och bo'lganda paydo bo'ladi yoki ovqatlangandan 2-3 soat o'tib seziladi.

Oshqozoning kardial qismida yara paydo bo'lsa og'riq quyosh tutamiga yaqin sohada, ovqatlangandan 20 daqiqa o'tib namoyon bo'ladi. Og'riq yuqoriga ya'ni ko'krak qafasiga ham tarqalishi mumkin. Bu esa ko'pincha oshqozon yara kasalligi va

yurak hurujlarida paydo bo'luvchi og'riqlar bilan diagnostika qilishda qiyinchilik tug'diradi. Yaraning kardial qismida joyashuvida og'riq jismoniy zo'riqishdan keyin paydo bo'lmaydi.

Pilorik qismda paydo bo'lgan yara belgisi uzoq muddat davom etuvchi og'riqdir. Ba'zida og'riq davomiyligi 40 daqiqadan 1 soatgacha cho'zilishi mumkin. Og'riq asosan ovqatlanganda so'ng 40-60 daqiqa o'tib boshlanadi. Odatda tunda namoyon bo'ladi. Bundan tashqari bemorlarda dispeptik sindromlar – ko'ngil aynishi, qayt qilish, holsizlik, qorin dam bo'lishi ham kuzatilishi mumkin. Ushbu sohada paydo bo'lgan yara 5-10 % holatlarda salbiy asoratlarga olib keladi (penetratsiya, qon ketishi, teshilish, stenoz).

10-15 % holatlarda yara oshqozonning antral qismida uchraydi. Kuchli og'riq odatda tunda, chap qovurg'a osti sohasida namoyon bo'ladi. Og'riq oshqozon bo'shlig'idagi ovqat massasi hazm bo'lib parchalangunga qadar davomiy bo'ladi. Yara oshqozonning katta egirligida rivojlansa jiddiy asoratlarga olib kelishi mumkin, bunday holat ko'pincha qari yoshdagi insonlarda uchraydi va bunday yaralarni tashhishlash ancha qiyinchilik tug'diradi.

O'n ikki barmoq ichak yarasi odatda 40 yoshgacha bo'lgan insonlarda uchraydi. Kasallik kelib chiqishida irsiy moyillikning o'rni katta. Kasallikda og'riq sindromi ovqatlangandan so'ng 1,5-2 soat o'tgach namoyon bo'ladi, dispeptik belgilar kam kuzatilsada, bemorlar ich qotishiga shikoyat qiladilar.

OSHQOZON YARASI KASALLIGINI DAVOLASH

Bemorlarga dieta qilish, zararli odatlardan vos kechish, stress holatlariga tushmaslik va qat'iy kun tartibiga rioya etish tavsiya qilinadi. Davo muolajalari odatda 14 kun davomida olib boriladi. Har bir bemor uchun alohida davo buyuriladi, bunda bemorning holati, yoshi, kasbi va yondosh kasalliklari inobatga olinadi. Yara kasalligi jiddiy kasallik bo'lib, o'z vaqtida davolanmaslik kasallikning aosratlanishiga bu esa hatto o'lim holati qayd etilishigacha olib borishi mumkin.

Medikomentoz davo quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Antibacterial preparatlar – organizmdagi H. pylori ni yo'qotish uchun;

- Antiasid preparatlar – oshqozon shirasi sekretsiyasini kamaytirish maqsadida;
- Proton pompa ingibitorlari – xlorid kislotaning sekretsiyasiga ta'sir qiladi va uning "agressivlik" xususiyatini pasaytiradi;
- H₂-gistaminblokatlari – oshqozon shirasi "agressivligi"ni pasaytiradi;
- Spazmolitiklar – og'riq vaqtida simptomatik davo sifatida buyuriladi.
- Buyurilgan dori preparatlarini o'z vaqtida va buyurilgan muddat davomida qabul qilish zarur. Kasallik belgilarining kamayishi preparatlarni qabul qilishni to'xtatish kerakligini bildirmaydi.

YARA KASALLIGINING JARROHLIK USULI BILAN DAVOLASH (YARANI OLIB TASHLASH)

Jarrohlik amaliyoti uzoq muddat davomida olib borilgan konservativ davoning foydasizligi hamda yaraning bitmaslik holatida rejali yoki shoshilinch ravishda o'tkazilishi mumkin. Shoshilinch operativ muolaja yaraning asoratlangan ko'rinishida o'tkaziladi. Umuman olganda jarrohlik yo'li bilan oshqozon yara kasalligi hozirgi kunda juda kam holatlarda qo'llaniladi. Chunki zamonaviy tibbiyot kasallikni davolashda konservativ yo'l bilan kutilgan natijaga erishish mumkinligini isbotladi. Uzoq yillik tajribaga ega bo'lgan RUSTAMOV'S klinikasida faoliyat olib boruvchi shifokorlar aynan yara kasalligidan aziyat chekuvchi bemorlarni davolash va ularning hayot sifatini oshirishda katta hissa qo'shib kelmoqdalar.

Xulosa: Bemor parhezga amal qilish va taqiqlangan ovqatlarni iste'mol qilmasligi muhim ahamiyatga ega. Ochiq havoda uzoq sayr qilish, sanatoriylarda davolanish ham foydali. Shifokorning tavsiyasiga ko'ra, antisekretor dori-darmonlarning davomli kursi belgilanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

<https://mymedic.uz/kasalliklar/gastroenterologiya/oshqozon-yarasi>

<https://rustamovs.uz/uz/gastroenterologiya/oshqozon-yarasini-davolash>

<https://yuz.uz/uz/news/oshqozon-yarasi-oz-vaqtida-davolanmasa-saratonga-aylanishi-mumkin>